Erling Olsen, formaður í fólkatinginum:

– Tit vinna á kreppuni

Um vit liva nóg leingi, so hava tey flestu verið fyri framgongd og afturgongd í samfelagnum. Tað hevur tó altíð borið til at venda gongdini rætta vegin aftur, og tað fara føroyingar eisini at megna, sigur Erling Olsen

Erling Olsen er gamal í donskum politikki. Hann var fyrstu ferð valdur á fólkating í 1964 í sosialdemokratiska flokkinum.

Síðani hevur hann verið fólkatingmaður í fleiri umførum, og eisini bústaðarmálaráðharri í fleiri stjórnum hjá Anker Jørgensen.

Erling Olsen er professari í nationaløkonomi á Universitetinum í Keypmannahavn, eins og hann eitt skifti var rektari á Roskilde Universitet.

Seinast var hann løgmálaráðharri í fyrstu stjórnini hjá Nyrup Rasmussen.

Eg eri 68 ára gamal, so eg syngi seinasta ørindið í politiska yrkinum, men eg syngi fegin ... sigur Erling Olsen skemtandi. Hann er í Føroyum saman við formansskapinum í fólkatinginum, sum hevur vitjað tingið í hesum døgum.

Ein spurningur um hvør skal gjalda

Erling Olsen hevur verið í Føroyum áður, men tá var so nógvur mjørki, at lítið og einki sást. Á hesi ferðini er "klárnað" – og tingformaðurin er væl nøgdur við tað, tó at hann ikki vil viðganga, at hann nýtir hetta sum myndbering í støðuni millum londini bæði. Hann vónar tað kortini, og fer beinanvegin at tosa um bankamálið.

Bankamálið hevur hann ongan áhuga fyri, tí tað snýr seg veruliga bert um, hvør skal gjalda eina ávísa upphædd fyri ein bankahandil.

Nú verður málið kannað, og so er bert at bíða eftir úrslitinum, sigur Erling Olsen. Hann umboðar, sum formaður í fólkatinginum, ikki donsku stjórnina, men skal tvørturímóti virka ópolitiskt, av tí at hann skal tilgóðasíggja allar politiskar flokkar í fólkatinginum.

– Tað er einki hugaligt at líta aftur um bak. Heldur eiga vit at hugsa um framtíðina, og tá haldi eg tað vera áhugaverdari at fáa gongd á føroyska samfelagið, bæði um búskapin soleiðis, at arbeiðsloysið minkar og fólk kunnu flyta heimaftur, sigur Erling Olsen.

Olju- og fiskivinnan

– Her eru serliga tvey mál, sum eru umráðandi hjá donum at umhugsa, í royndini at hjálpa føroyingum burtur úr kreppuni.

– Eitt er oljuvinnan. Her kann danska stjórnin stuðla føroyingum í sáttmálasamráðingunum við bretar. Neyðugt verður eisini at stuðla oljuvinnuna soleiðis at prísir og útreiðslur í menningartíðini verða rímiligir í mun til hvørt annað. Her kunnu danir láta tekniska serkøna hjálp. Eg eri sann-førdur um, at vit fara at gera alt vit eru mentir at hjálpa og stuðla tykkum, sigur Erling Olsen.

– Hitt økið er fiskivinnan. Hóast hetta er serføroyskt mál, og vit tí ikki løgfrøðiliga hava skyldur mótvegis Føroyum, so hava vit kortini moralska skyldu, um vit skulu fáa ríkisfelagsskapin at virka aftur, sigur Erling Olsen.

Hann heldur annars ikki, at bankamálið í sjálvum sær skal hava alla skyldina fyri kreppuna í Føroyum.

– Vit, sum eru nóg gomul, hava verið eygleiðarar til nógvar kreppur gjøgnum árini, vita, at tað ber til at vinna á slíkum trupulleikum. Tað fara føroyingar eisini at gera hesaferð, sigur Erling Olsen.

Erling Olsen er ikki sørt bilsin, eftir at hava vitjað í tinginum og tosa við tingfólk. Hann heldur tað vera sera áhugavert, at tingið í hesum trupla tíðarskeiðið við samfelagskreppu og nógvum trupulleikum annars, eisini hevur havt orku at gera nýggja stýrisskipanarlóg.

Erling Olsen, formaður í fólkatinginum: – Eg eri 68ára gamal, so eg syngi seinasta ørindið í politiska yrkinum, men eg syngi fegin ...

Frá støðuni sum amtsráð til parlament

– Henda broytingin hevur við sær, at nýggja lógin lyftir tingið frá at vera eitt amtsráð, til eitt veruligt parlament á altjóða støði, sigur Erling Olsen.

Á tveimum fundum í tinghúsinum hava umboðini fyri tingformansskapin í Danmark og Føroyum tosað um teknisk mál. Erling Olsen nevnir tað tingteknik. Tað er m.a. at greiða hvør øðrum frá, hvussu mál verða avgreidd í einum parlamenti.

Formansskapirnir báðir hava samtykt at samstarva. Hvønn týdning hevur tað fyri londini bæði?

– Tað hevur ið hvussu er tann fyrimun, at vit hittast og læra hvønn annan at kenna. Oftani tosa vit í telefon um ymisk praktisk mál. So er tað ein fyrimunur at vit kenna tann, sum vit tosa við. Harnæst kunnu vit skapa samband millum politikarar í teimum ymisu flokkunum í fólkatinginum og á tingi.

– Tað, sum fundirnir mest hava snúð seg um er, at vit hava vit greitt hvør øðrum frá, hvussu vit avgreiða tingmál, og tað er meira teknisk mál. Vit hava tí ikki havt stundir at tosa um politikk, sigur Erling Olsen.

Erling Oslen sigur annars, at hann sum formaður í fólkatinginum, ikki skal leggja meg út í flokspolitisk mál, men at hann hinvegin arbeiðir innanhýsis í sosialdemokratiska flokkinum.

Tað vil hann eisini fegin greiða frá, nú hann tosar við eitt umboð fyri blaðjavnaðarfloksins.

Brúk fyri hugsjónini

Hann heldur, at vit meir enn áður hava brúk fyri sosialdemokratisku hugsjónini, sum mótvegis sosialismuni eystanfyri, ið nú er fallin, ikki er eitt materalistiskt passiv, sum henda var.

– Vit hava meir enn nakrantíð brúk fyri humanistiskari sosialismu, sum javnaðarflokkarnir í øllum londum byggja á, sigur Erling Olsen. Hann hevur verið við til at seta orð á nútíðina í

Erling Olsen, fólkatingformaður, og Marita Petersen, tingformaður, hava í hesum døgum ... saman við umboðunum fyri tingformansskapin í Danmark og Føroyum tosað um tingteknik. Erling Olsen sigur, at stundir hava ikki verið at tosa um politisk mál. Tó hava tingformenninir tosað um ymiskt, sum hevur við javnaðarflokkarnar í báðum londunum at gera

flokkinum í Danmark.

– Merkingin menniskjanslig ella humanistisk sosialisma stendur fyri tí nýggja, av tí at samfelagið alla tíðina broytist, meðan menniskjansligi tørvurin ikki broytist. Vit siga, at øll hava eins stórt virði í samfelagnum, og at vit øll hava ábyrgd fyri hvør øðrum. Tað merkir solidaritet.

Flokkarnir hinumegin vinstravonginum hava liberalar hugsjónir, sum siga, at einstaka menniskjað ræður sær sjálvum. Tað merkir solidaritet fyri sjálvsøkni.

– Besti hátturin hjá okkum at meta um eitt samfelag, er at kanna, hvat samfelagið ger fyri tey veikastu av okkum.

– Vit vilja varðveita nøkur virði, sum ikki kunnu gerast upp í peningi. Hinumegin standa hinir, sum vita hvat alt kostar, og einki gera við tað, sigur Erling Olsen.

Menniskjansligi tørvur broytist ikki

- Er tað ikki júst unga ættarliðið av sosialdemokratum, sum eru ósamdir við teir gomlu í flokkinum?

Tað er rætt, at vit hava havt kjak innanhýsis, har ávís ósemja er millum ættarliðini.

- Teir gomlu verða skyrdir fundamentalistar, meðan teir ungu verða kallaðir sosialliberalistar. Eg vil fegin taka samanum og siga, at sosialdemokratar standa fyri menniskjansligari sosialismu, sigur Erling Olsen, og leggur afturat, at tað ikki bert eru danskir sosialdemokratar ið eru ósamdir innanhýsis.

- Hetta hendir kring um allan heim í hesum døgum, og eg haldi, at har skulu vit eisini vera við. Nógva staðni hildu fólk, at sosialisman syndraðist, tá tann eystanfyri fór fyri bakka. Tað vóru tey sum hildu, at tað eisini fór at ganga somuleiðis við sosialdemokratisku hugsjónini. So var ikki, tí tað var bert búskaparliga skipanin í eysturlondunum, sum syndraðist, sigur Erling Olsen.

– Heldur tú at ósemjan í ríkisfelagsskapinum fær avleiðingar fyri samstarvið framtíðini?

– Í einhvørjari vanligari familju skjeldast fólk innanhýsis, men tá skil er fingið á ósemjuna, so verður friður aftur í familjuni.

– Eg eri bjartskygdur og haldi, at tað ber til at endurreisa samstarvið, tó at ásannast má, at tað skal ein aktivur danskur stuðul til, fyri at fáa viðurskiftini í rættlag.

– Tú hevur í tíni tíð sum løgmálaráðharri skrivað stjórnini eitt uppskot um, hvussu bankamálið kundi loysast á besta hátt, men stjórnin gekk ikki aftur?

Tað er ikki fyrstu ferð eg havi givið góð ráð, sum ikki hava verið góðtikin. Av og á havi eg eisini verið fegin aftaná, um ráðini ikki vóru tikin til eftirtektar, tó at eg í ólukkuliga bankamálinum harmist um, at míni ráð ikki vóru tikin fyri fult, sigur Erling Olsen.

Uppskot til aðra bankabjarging

Av tí at beiggi mín er limur í stýrinum fyri Føroya Banka, fekk eg innlit í málið. Viðmerkjast skal, at eg gjørdi hetta av mínum eintingum sum búskaparfrøðingur, og ikki sum løgmálaráðharri.

– Sjálvur helt eg tað vera skeivt at niðurskriva virðið av sethúsunum, so sum Fíggjareftirlitið mælti til tá. Eg helt tað vera skeivt at niðurskriva virðið, so leingi sum fólk rindaðu sína húsaleigu. Heldur átti at verið tikið stig til niðurskriving av virðinum, so hvørt sum bankarnir fingu fíggjarligar trupulleikar.

Harnæst var uppskotið hjá Erling Olsen, at landsstýrið og danska stjórnin rindaðu hvør sín helming av avskrivingum móti tapi í samanløgdu bankanum seinni.

Um bankin seinni fekk yvirskot, skuldi landsstýrið gjalda skuldina aftur til statin. Samstundis skuldi stýrið fyri Føroya Banka hava størri ávirkan á Fíggingargrunnin, sum stjórnin hevði sett til at umsita bankarnar. Um henda loysnin ikki varð nýtt, fór landsstýrið onga ávirkan at hava á raksturin, tó at tað fór at standa við ábyrgdini fyri skuldini.

Tað var í hesum sambandi, at Erling Olsen skrivaði til Jan Trøjborg, sum tá var ídnaðarmálaráðharri og Mogens Lykketoft, fíggjarmálaráðharra, har hann m.a. segði: "Eg skilji til fulnar mótviljan hjá Marítu (Petersen), løgmanni, at landsstýrið skal geva bankunum ein blancokekk, uttan tó at fáa ávirkan á bankavirksemið".

Erling Olsen frætti ongantíð aftur frá stjórnini. Hann sigur bert, at stjórnin valdi eina heilt aðra loysn, men heldur kortini, at tað var spell at hansara uppskot ikki vann frama.

Venda afturgongd til framgongd

–Hatta er farið, og einki er at gera við tað. Nú ræður tað um framtíðina, og hvat kann gerast til tess at fáa vent gongdini í føroyska samfelagnum. Eg havi livað so mikið leingi, at eg havi sæð framgongd venda til afturgongd, tó at tað altíð hevur verið gjørligt at skapa framgongd aftur.

- Tú ert eisini gamal í donskum politikki. Hvat hevur tað lært teg?

Formansskapurin í fólkatinginum uttan fyri tinghúsið, har fundir hava verið um tingarbeiðið. Vinstrumegin síggjast Erling Olsen, formaður í fólkatinginum úr sosialdemokratiska flokkin, Kristen Jacobsen, úr framburðflokkinum, Henning Grove, næstformaður úr konservativa flokkinum, Christian Mejdahl úr vinstraflokkinum og Ole Stig Andersen, fólkatingsstjóri.

– Júst tað, at eg havi verið við í politikki so leingi, er livandi dømi um, at tað ber til at snara gongdini tann rætta vegin. Tað plagdi at ganga, havi eg lært, og eg ivist onga løtu um framtíðina hjá tykkum.

– Føroyingar hava áður vunnið á kreppum, og tað fara tit eisini at gera hesaferð, sigur Erling Olsen.

Orð: Dagny
Myndir: Kalmar

---

viðmerking

Føroyar miðsavna seg til deyðis

Eg eri ræddur fyri at føroyska samfelagið hevur lutvíst og fer í framtíðini í enn størri mun at miðsavna seg til deyðis.

Føroyska fiskaframleiðslan siglir vandasjógv, føroysku heimini fella fyri skatta- og avgjaldstrýstinum, ið hevur máað støðið undan gerandisdegnum, og hóast hesin ágangur verður framdur, verður einki veruliga ítøkiligt arbeiði lagt úr hondum fyri júst at leggja framtíðarleiðina hjá okkara kollsigldu samfelagsskipan. – Tey flestu dugnaligu í bestu árum hvørva av landinum.

Fleiri nevndarsamsýningar til løgtingsfólk

Heldur enn at geva seg undir eitt størri arbeiði við framtíðarhugsjónum, velur løgtingið at ganga tá leið, at nú skal hvør embætismaður og politikari, ið var við í virkseminum í áttatiárunum, dragast fram úr skýmaskotum til framsýningar.

Hetta fer so í øllum førum at skorða undir eitt og tað er, at løgtingslimir fáa øktan nevndarpening. – Eg eri vísur í, at samfelagið fær einki burtur úr hesum, uttan møguliga fleiri vanlukkur.

Øll hesi mál hava áður verið viðgjørd, hildin upp fyri ljósinum, enntá hevur løgtingið góðkent tað, ið fram er borið.

Álvaraløs. Eg haldi at politikkararnir áttu at skammað seg, teir áttu at havt annað at tikið sær til.

Ein miðsavnað samfelagsskipan missir vanliga úr eygsjón, hvat og hvørji tey eru, sum halda henni uppi, hvat og hvør ger, at t.d. ein fløkt og óvirkin almennur umsiting, ið helst er tvífaldað tað hon átti at verið, átálmað sleppur at halda fram.

Teir mugu greiða frá, hvat teir meina

Føroyska vinnan hongur í dag – øll sum hon er – í leysum lofti, avlopið hjá teimum, ið hava tað frægast, er lítið, meðan hall er hjá teimum flestu.

Landsbankastjórn, sparikassa- og bankastjórar og politikarar tosa um, at nú er komið á botn í samfelagi okkara.

Eg haldi, at føroyski borgarin, sum í dag ekur á knøunum, tað vil siga tann, sum ikki liggur skerflatur, hevur krav uppá eina frágreiðing frá hesum monnum.

Munur á Vestmannasundi og stadion við rakstrarhalli

Í áttatiárunum var ætlanin hjá vágafólki saman við øðrum at bera so í bandi, at fáa fast samband um Vestmannasund. Hetta projektið skuldi lutvíst bera seg við ferðagjaldi. – Henda loysn hevði loyst nógvar trupulleikar hjá vinnulívinum.

Ein av høvuðspolitikarunum í hesum varð av føroyskum blað- og tíðindamonnum - sum flestu halda til í høvuðsstaðnum og liva flestu teirra av almennum lønum – gjørdur til »Ársins Ulku«.

Sosialurin og onnur gjørdu bæði henda politikara og hesa ætlan til láturs.

Miðsavningin tykist altíð objektiv

Í oddagrein í Sosialinum næstseinastu viku verður mælt til, at allir føroyingar taka undir við eini nýggjari stadionætlan, sum helst fer at tátta upp ímóti 70–80 milliónum, tá hon er liðug og fer at verða ríkin við einum dunfrandi halli.

Eitt miðsavnað samfelag er eitt álvarsamt mistak, ið ikki setur vinnulívið í tann sess, tað eigur at sita í, tí í seinasta enda er bert ein gjaldari, og tað er framleiðslan.

Jógvan við Keldu

AFLYSNING AF TVANGSAUKTION

Tvangsauktion over ejendommen matr. nr. 37 a, Hovi beliggende Hovi, (AS 136/95), berammet til

torsdag den 06. juli 1995, kl. 14.10

aflyses herved.

Færøernes fogedret,
tann 13.06. 1995
Henrik Engell Rhod
dfm.